

במינסק, עיר הבירה של רוסיה הלבנה, נולדה ליזה, שם גדלה והתחנכה, שם גם קבלה את חינוכה הציוני. רוסיה הלבנה, שהיתה אוהל תורה להמוני יהודים, ו- תאריכים חשובים בתולדות הציונות קשורים בה, נתנה לארץ הרבה אנשים ידועי שם, ומהם מנהיגי תנועת הפועלים בארץ, דבריה ופעיליה.

הימים ימי מהפכת אוקטובר ברוסיה, ימי מלחמת האזרחים. מינסק עוברת מיד אל יד: הגרמנים, הבולשביקים, הפולנים, עד שהטלטון הסובסי נעטה יציב ומסתרט בה.

על התנועה הציונית, שהכתה גלים והקיפה המונים בקרב יהדות רוסיה ברא- סית המהפכה, עובר מסבר קשה. באו לה ימי טפל. התנועה הציונית הוכרזה כ- ראקציונית, קונטר=רבו לו ציונית. היא ירדה למסחרת. מפלגת "צעירי=ציון" עוד התקיימה זמן מה באורח בלתי ליגלי, אולם יתר המפלגות התחסלו כליל וחדלו להתקיים. אך עם היסול המפלגות לא נעלמה התנועה הציונית. בכל רחבי רוסיה צצים אירגוני נוער ציוני בלתי מפלגתיים: "החבר" ברוסיה הגדולה "הסתדרות" באוקראינה ו"קדימה" במינסק ובערים ובעירות הסמוכים.

לאה, או ליזה, כפי שקראנו לה, אחת מהראשונות הנבנסת ל"קדימה" והיא פעילה בה מאד. לראשונה נפגשתי אתה בבואי מעירי סלוצק לועידת "קדימה", שנערכה במינסק. הכרתי את הנערה השחרחרורת, החננית, מלאת חדות חיים, שמבט עיניה כה רציני ויחד עם זה מרצדת בו נימה של אירוניה והומור. בקרתי אצלה בביתה בזמן הקצר, ששהיתי במינסק, והיילנו לידידים.

התנועה שלנו היתה, אמנם, בלתי לגלית, אולם הרדיפות עזב לא היו אז כה עזות. מזמן לזמן היו אוסרים חברים, אולם כעבור זמן מה מוציאים אותם ל-

לחפשי. אך בהתחלת שנת 1924 נערכים בבת אחת מאסרים המוניים בכל רוסיה הלבנה ב"אספת" הציונות. מהפרובינציה מוגאים כלם לבירה - למינסק. בין הנאסרים היתה גם ליזה.

בבית הסוהר נפגשנו רק באקראי. לפעמים בהציצנו בעד סורג החלון היינו רואים אותה ואת יתר החברות האסירות שלנו בחצר בית הסוהר בזמן הטיול. לאחר זמן שוחרר חלק מהחברים, ובבית הסוהר נשארה רק האקטיבה, כלומר, פעילי התנועה. המאסר ארך הפעם זמן ממושך יותר. הכרזנו שביתת רעב שנמשכה ארבעה ימים ודרשנו להחיש את החקירה לבסוף הודיעו לנו את פסק הדין: גרוס ל- אורל לשלוש שנים או עזיבת תחומי רוסיה ברשות לנסוע לארץ-ישראל.

בשמענו את פסק הדין, נפקחו עינינו לרוחה. האומנם ניתנת לנו האפשרות לעלות ארצה? הרי בדמיון הנועז ביותר לא פיללנו שתהיה לנו האפשרות לעלות לארץ, זו מטאת נפשנו. והנה ניתנת לנו הברירה: לאורל או לארץ. מובן מאליו מה היתה תשובתנו, אף כי, האמת ניתנת להאמר, חברים אחדים היסטו, אם צריכים כלם לנסוע ארצה והאם לא מן הראוי הוא להשאיר כמה חברים פעילים במינסק, שימשיכו לעבוד בתנועה.

שוחררנו מבית הסוהר, ועסינו כל ההכנות לנסיעתנו. יצאנו מאודיסה ב- אניה האיטלקית "דלמציה" ובשני בספטמבר 1924 באנו ארצה. בין האסירים היו שני חלקים: ימיני ושמאלי. אנשי "קדימה" היו בחלק השמאלי, וכולם הצ- סרפו לקיבוץ "עין-חרוד" לפלוגת עין-טבעון.

ליזה הסתגלה מהר לחיים בקיבוץ. היתה ערה ומסורה. נכנסה לעבוד ב- מטבח המרימיטיבי, שהיה אז בפלוגה. לא היה לה נסיון בעבודת המטבח. בזמן הראשון היתה מקדיחה את התבטילים והחברים קראו בצחוק כל אוכל שהיה מ- עוטר, בטם "ליזניזם". אבל היא למדה עד מהרה את המלאכה והיתה למבשלת טובה.

כעבור זמן מה החלו העברות של פלוגת עין-טבעון למטקים ולסלוגות של קיבוץ עין חרוד. ליזה הועברה לגטר, מקום שם נפגשה עם ישראל מהרסק ז"ל ובנתה את קן מטפחתה. במסך כל זמן היותי בארץ ראיתי רק לעתים נדירות. הקשר בין החברים שבאו יחד ארצה, נתרופף ונותק מהרבה סיבות. מרחוק שמעתי על מחלתה, שלפעמים ריתקה אותה למטה גם לזמן ממושך, ה- גורלהתאכזר לה וקטרה לערט דוי, בעוד שהיא כל כך אהבה את החיים והתנועה. בהיותי בכינוסים טובים של איחוד הקבוצות והקיבוצים בעמק הירדן נפגש- תי אתה באסדות יעקב. ראיתי באיזו גבורה היא נשאה את מנת גורלה. לא הת- אוננה ולא קבלה על מר חייה, ציינה את הועובדה בפסטות, כטבח אחוזק מרה מר- חפת על שפתותיה.

קבוצת חברים יוצאי מינסק יזמה פגישה ב-2 בספטמבר 1954, עם מלאת 30

שנה לבואנו ארצה. כתבתי לה והימנתי לבוא לחל-אביב לכינוס זה.

קבלתי ממנה את התשובה הבאה:

" קודם כל אני מבקשת את שליחתך שלא כתבתי לך תיכף, אחרי שקבלתי מכ-
תבך הראשון. פטוט, אצלנו כל כך חם, עד שלא יכולתי לצבור מדף בכדי לכתוב
כמה מלים. אני מצטערת מאד, שלא אוכל להסתתף בפגישה ב-2 בספ -
סמבר למלאת 30 שנה להיותנו בארץ, בפרט חבל לי על זאת, כי לא ראיתי את רוב
החברים במסך שלוטים שנה אלה. אבל לא אוכל לנטוע. מצב בריאותי אינו מרסה
לי זאת. אינני חושבת, שאני מתמנקת, הירסקה. תמסור דריסת שלום חמה לכל ה-
חברים.

אנב, אני כבר סבתא בפעם השלישית - וקצת דרך ארץ...
חדשות מיוחדות אין אצלי. מרגישה עצמי די טוב. איפה זה כנ"ב שמוכר-
חיס דוקא ללכת. אפשר גם לשכב, או לטבת. נו, אין דבר, הירסקה, איך שהוא נגיע
לסוף, אם לא ברגל, אזי - ברכב..."
אכן, בטורות המעטות האלו ביכר עוז רוחה וגם מצבה האנוש. בין הסורות
קראתי והרגשתי את הסבל הגדול, שהיה מנת חלקה ואת האירוניה המרה כלפי
עצמה.

והנה ביום הראשון, 7 בדצמבר, נוטל אני את העתון ולתדהמתי אני קורא,
סמסק אסדות-יעקב טרוי באבל, לרגל מותה של ליזה.
ורואה אני בעיני רוחי את ליזה, הנערה התוססת, כאטר טפע של חדות-חיים
מתפרץ ממנה, בהיותה במינסק, בבית הסוהר, בדרך ארצה, בפלוגת הקיבוץ, ואחר כך
את לאה הרצינית, החולה, שדוק של יגון מתמסך על פניה, וקו של אירוניה חתום
על שפתיה.

נותק החוט. נאלמה הנפש העדינה.

ואנו כה חסרי אונים נזכח הגורל המר.

צבי הגבעתי (עינת)